

Kljubovalni klubi

Gorazd Trušnovec

Ob zaključku redakcije tokratne številke *Ekrana* se je bilo nemogoče izogniti medijskemu šumu podeljevanja oskarjev, ki je ves čas skrbel za ozadje. Filmska srenja zavzema do tega sejma nečimrnosti raznolik diapazon stališč, od vzvišenega ali zgroženega zavračanja do povsem nekritične fanovske fascinacije. Zanimivo bi bilo ob priliki pretresti in soočiti argumente za vsa ta stališča, predvsem seveda tistih do oskarjev negativnih. Od navajanja, da gre za prazen spektakel z ničelnim vplivom na naša vsakdanja življenja (Ima morda resnejši vpliv na naša običajna življenja kak drug svetovno odmeven dogodek spektakelske narave, na primer olimpijske igre, katerih zimska izdaja v ruskem Sočiju se je prav tako pred kratkim oziroma skoraj istočasno zaključila?), da gre za ritual z vprašljivo legitimitnostjo, saj holivudska organizacija pri tem dejansko podeljuje nagrade sami sebi (Aja, za razliko od raznih drugih združb in omrežij, tudi snobovsko kulturniških klik pri nas, ki pa tega ne prakticirajo?), do tistega, da gre pri vsem skupaj zgolj za igro kapitala in potrjevanja pripadnosti neki skupini s podobnimi interesi (glej prejšnji pomislek). Vendar pri tem sploh nisem imel namena igrati hudičevega odvetnika, vsak naj si do tega fenomena, ki doleti svetovno filmsko sceno (ali pa vsaj njen okcidentalni del) vsako leto približno v istem času, oblikuje lastno stališče. Želel bi samo izpostaviti, da gre za zadevo, o kateri je moč tudi resno premišljevat, oziroma za dogodek, ki lahko ponudi legitimna izhodišča za razmislek tudi onkraj tiste tračarsko-stavniško-preračunljive narave, kdo je nagrado prejel, kdo pa ne ter kako in zakaj ... Gre pravzaprav zgolj za podaljšan uvod v to številko, v kateri naši

avtorji v rubriki kritik strokovno pretresajo večino najodmevnejših oskarjevskih nominirancev, in v številko, katere naslovnica je posvečena letošnjemu dobitniku nagrade za najboljšega igralca, Matthewu McConaugheyju. Oskarji imajo med drugim tudi to lastnost, da nagrajence pogosto doletijo za nek drug izjemen dosežek, ne (le) za tistega, za katerega so formalno podeljeni, in McConaugheyju bi lahko nagrado pripisali (tudi) za vlogo v filmu *Mud* (2012, Jeff Nichols) ali v čisto sveži in odmevni televizijski seriji *Pravi detektiv* (True Detective, 2014–). Kar pa ne ovrže dejstva, da je *Klub zdravja Dallas* (Dallas Buyers Club, 2013, Jean-Marc Vallée) eno najzanimivejših del v letošnjem naboru nominirancev oziroma nagrajencev. Za še zanimivejšega ga dela dejstvo, da gre za tako rekoč nizkoproročansko delo, ki je dve desetletji ždelo v predprodukcijem limbu, pa še od nastanka leti bolj ali manj pod radarji (razen z opazno fizično transformacijo obeh protagonistov – zabeležiti velja, da je oskarja za stransko vlogo v tem filmu pričakovano prejel tudi McConaugheyjev *sidekick* Jared Leto). Pri nas, recimo, je *Klub zdravja Dallas* v kinodvoranah zabeležil povsem zanemarljiv obisk in skromen odziv.

Kar je škoda, ker se zdi, da *Klub zdravja Dallas*, če postrgamo pod površje njegove priprave, govori prav o našem prostoru in času. Govori o tem, če naj bom neposreden, da je država človeku sovražna in njegovemu zdravju škodljiva tvorba – sploh tista, v kateri živimo mi tu danes. *Klub zdravja Dallas* lepo prikaže, kako je »država« preko parastruktur in vzvodov oblasti (agencije, regulatorji, uradi, davkarija, represivni aparat) do te mere sprijeta in zlizana s korporacijami, da sama deluje kot najbolj skorumpirana

mafija, katere prva naloga je predvsem zatiranje konkurence oziroma ustvarjalnih, uspešnih posameznikov in vsakršne zasebne pobude, ki pa je dejansko (in metaforično) tista, ki rešuje življenja ... Če zveni to kot prazno teoretiziranje, naj samo spomnim na v Sloveniji nedavno klavarno zatrtto iniciativo za spremembo odnosa do konoplje.

Filma *Volk z Wall Streeta* (The Wolf of Wall Street, 2013, Martin Scorsese) in *Ameriške prevare* (American Hustle, 2013, David O. Russell) sta hektični karikaturi, tako zelo pretirani, da je ob njunem relativno zabavnem pristopu k poskusu razkrivanja sistemskih anomalij moč zlahka odmahniti z roko (in podeljevalci oskarjev očitno tudi so), *Klub zdravja Dallas* pa se zdi zanimiv prav zaradi svoje sposobnosti, da z letenjem pod radarjem učinkoviteje zbuja dvom v avtoritete, čeprav je posledično medijsko manj razvpit. Obstaja skušnjava, da bi znotraj splošnega okvirja spektakelske forme uporabil primerjavo termitov in belih slonov, ampak bi raje prestopil ta okvir in opozoril vsaj še na eno pomembno temo v tej številki *Ekrana*, in sicer na fenomen množičnega financiranja oz. *crowdfundinga*. Tudi tega lahko namreč razumemo v smislu svojevrstnega »klubskega« odpora posameznikov proti lomastenju sistemskih belih slonov ...

Klub zdravja Dallas krasno zajame duha časa s svojim utelešenim opozorilom, da se ne kaže ravno zanašati na predstavnike oblasti, vsakršnih institucij in njihove kvazistrokovne podrepnike, ki jim v teh umazanih rabotah »držijo štango«. Sicer pa, zakaj bi se ponavljal, saj navsezadnje vse to doživljamo vsak dan in na vseh ravneh kar v živo.